

**แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21
ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2**

Guidelines for development of Executive Characteristics in the 21st Century
According to the Four Principles of Idthipada of Opportunity Expansion
Schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya
Primary Educational Service Area 2

ยุพดี เพ็ชรสมัย*
Yupadee Phetsamai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*Corresponding author E-mail : yupadee.math559@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนขยายโอกาส เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 45 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส ภาพรวมทั้ง 5 ด้านผู้บริหารมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม
2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนให้เห็นจากการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัด บุคลากรให้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด
3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ 2) วิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการกำหนดภาพที่คาดหวังและกระตุ้น โน้มน้าว จูง

ใจให้บุคลากรปฏิบัติตาม วิสัยทัศน์ขององค์กร 3) การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารแบบมีส่วนร่วม 4) การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการบริหารนวัตกรรมและการบริหารจัดการ ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรม สร้างบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม การยอมรับความผิดพลาดหรือความล้มเหลวอันเป็นผลจากความกล้าเสี่ยง

คำสำคัญ: 1. คุณลักษณะผู้บริหาร; 2. ศตวรรษที่ 21; 3. หลักอิทธิบาท 4

ABSTRACT

The objectives of the research are as follows: 1) to study the state of characteristics in the 21st century of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2, 2) to study the development methods of characteristics in the 21st century according to the 4 principles of Iddhipada of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2, and 3) to propose the guidelines for development of characteristics in the 21st century according to the 4 principles of Iddhipada of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2. The mixed research methods were used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 45 samples from Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 5 key-informants and then analyzed by content analysis.

The results of the study showed that:

1. The state of characteristics in the 21st century of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 in 4 aspects was at a high level. In details by descending order, the highest level was on human relations, followed by desirable leadership, creative thinking and innovation, work relation, and vision respectively.

2. The development methods of characteristics in the 21st century according to the 4 principles of Iddhipada of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 obtained from in-depth interviews with school executives indicate that effectiveness and achievement of school management depend on capability of the school executives because the school executives can seek cooperation from personnel the best.

3. The guidelines for development of characteristics in the 21st century according to the 4 principles of Iddhipada of executives in Opportunity Expansion Schools under the Office of Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area 2 consist of: 1) Development of executive characteristics, the school executives are significant to educational management system, effectiveness of management and success of operation. 2) Vision, the executives with

vision can expect, stimulate, convince, and persuade personnel to follow the organization vision.

3) Characteristic development of participative leaders consists of: (1) Co-target and objective setting, (2) Bondage, (3) Work freedom, and (4) Trust. 4) Characteristic development of executives in innovative management and administration, the executives have to strive for building innovations, building work environment and atmosphere, and be responsible for mistakes or failures of the work.

Keywords: Executive characteristics, 21st century, 4 principles of influence

บทนำ

จากสังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลก เข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัล ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความรวดเร็วที่ นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น เป็นทวีคูณ ซึ่งการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมี ความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิต ในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ่าดอนกลอย, 2556) ดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่สุดต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดบุคลากรให้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่กำหนดแนวทางให้กับการทำงานของบุคลากร เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าปราศจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว บุคลากรที่รวมกันขึ้นก็จะไม่มีความหมายและไม่สามารถทำอะไรได้สำเร็จ (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2560) คือความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคือศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมดในโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธี ประสพการณ์ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ การอุทิศตัวเอง ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นครูให้นำนโยบายการศึกษาออกปฏิบัติและดำเนินการ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในลักษณะของชีวิตในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีคุณลักษณะหรือลักษณะเด่น เช่นบุคลิกภาพ นิสัยใจคอ เจตคติ ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการตัดสินใจ ความทะเยอทะยาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการพูด เป็นต้น คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ชี้วัดให้เห็นถึงความคิดของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน ที่กล่าวว่าคุณลักษณะคือ บุคลิกภาพพื้นฐานของบุคคลที่แสดงออกในรูปของพฤติกรรม ก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเพื่อนร่วมงาน ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ก็มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ (ทวีภรณ์ วรชิน และคณะ, 2559) มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการมีการคิดเชิงกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นนักสร้างสรรค์ เป็นนักการสื่อสาร เป็นนักคิดวิเคราะห์ สร้างพลังเชิงบวก มีความมุ่งมั่น

และความพากเพียร มีความรู้และทักษะด้าน ICT มีความรู้ทางด้านวัฒนธรรมและการเป็นพลเมืองที่ดี สามารถเผชิญกับความท้าทายในโลกที่มีความซับซ้อน (เทือน ทองแก้ว, 2550)

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัด การศึกษาในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด ในการตัดสินใจในการบริหารงานสถานศึกษา ในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งเป็นผู้ที่คอยดูแลการปฏิบัติการสอนของครูอาจารย์ และบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้สร้างคน ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติที่ดีโดดเด่น และเหมาะสม ซึ่งควรจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนให้เกิดความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะการเรียนรู้ รวมไปถึงการมีคุณธรรมจริยธรรม การมี วินัยและมีความรับผิดชอบ เพื่อออกสู่สังคมในการเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่สามารถปรับตัว ปรับทัศนคติในการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ส่งผลให้การพัฒนาการปฏิรูปการศึกษามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้บริหารไม่สามารถปรับการบริหารให้เข้ากับยุคสมัยได้นั้น ทำให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างล่าช้า อาจส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2557) ยังได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์พัฒนาระบบ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยเน้นการพัฒนาสมรรถนะ คุณลักษณะ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และบทบาทหน้าที่ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ของผู้บริหารที่พึงมี เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับ การเปลี่ยนแปลงของโลก เนื่องจากเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงที่สุดนั้น คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็น องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษา และการจัดการศึกษาของประเทศชาติเช่นกัน

ในสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในมีความเจริญก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาและมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุมากกว่าด้านจิตใจ กล่าวคือ เกิดอำนาจนิยมวัตถุนิยม มีผลกระทบถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรม วัฒนธรรม ประเพณีของพุทธศาสนาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้ในการบริหารงานน้อย กว่าที่ควรจะเป็นทำให้การบริหารงานไม่ราบรื่นและไม่เท่าที่ควรความสำคัญเช่นเดียวกันกับผู้บริหาร หน่วยงานอื่น เพราะหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกัน แต่บางครั้งการบริหารงานระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาก็ไม่ราบรื่น อีกทั้งงานด้านคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงได้ดีเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการ บริหารงาน เช่น มีการขอย้ายขอพนักงานครู ซึ่งไม่พอใจในการบริหารงานของผู้บริหารหรือไม่ได้รับ ความร่วมมือในการพัฒนางานทำให้ผลงานทางด้านวิชาการไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจของเพื่อนร่วมงาน ใน การนี้ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งพระเดชพระคุณ ผู้บริหารที่หวังจะใช้อำนาจหรือพระเดชในการสั่งการ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างเดียวกันนั้น ย่อมไม่เกิดประโยชน์ในการทำงานได้กล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาบางครั้งไม่ให้ความสำคัญกับการใช้คุณธรรมในการบริหารงานทำให้ครู ขาดขวัญและกำลังใจ และผู้บริหารมีความรู้เรื่องคุณธรรมไม่ชัดเจนพอ จึงทำให้เมื่อนำไปปฏิบัติไม่ได้ ผลเท่าที่ควร ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องสร้างเสริมภาพพจน์ให้เป็นที่ศรัทธาและเชื่อถือ ซึ่งเป็นแนวทาง ปฏิบัติคือมีความรัก ความสงสาร ความชื่นชมยินดี ความมีน้ำใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงทั้งรายบุคคลและ คณะผู้บริหารที่ดีควรใช้พระคุณมากกว่าพระเดช หรือใช้อำนาจบาตรมีมากกว่าอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2550) ส่วนพุทธธรรม

เป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม นั่นก็คือ คือ อิทธิบาท 4 อันเป็น หลักธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์ หรือ ความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่าย ๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และ วิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

ดังนั้นสถานศึกษาเปรียบเสมือนเป็นสถานที่ผลิตคนที่มีความรู้และต้องมีคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เพื่อที่จะนำความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัว ควบคู่ไปกับความมีคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ในสังคมชีวิตประจำวัน การบริหารการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายในยุคปัจจุบันนี้ จึงต้องเน้นในเรื่องคุณธรรมเป็นหลัก ซึ่งจะต้องเริ่มจากการบริหารสถานศึกษาให้มีหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ทั้งยังส่งผลต่อไปยังนักเรียนได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารงานบุคคล สำหรับผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารงาน ตามหลักอิทธิบาท 4 ในโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ อีกทั้งจะได้นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะในยุคศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
- 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหาร โรงเรียนขยายโอกาสในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูรักษาการในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 45 คน จากจำนวน 45 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1/2565

1.2 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ให้สอดคล้องกับทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4

1.3 ระยะเวลา

เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 รวมเวลา 6 เดือน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเอง จากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทบทวนมาแล้ว แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า (Rate scale) มี 5 ระดับตามหลักของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เกี่ยวกับวิธีการการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับวิธีการการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการประเมินการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ และข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านความสัมพันธ์กับงาน และ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังนี้

2.1 ผู้บริหารกล้าเสี่ยงต่อการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่กลัวในสิ่งที่ผิดพลาดในการทำงาน เปิดใจกว้างยอมรับทดลองทำหยาในสิ่งใหม่ๆจากความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักอิทธิบาท 4

2.2 ผู้บริหาร มีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ไม่ยึดติดเฉพาะกับทฤษฎี หลักการ และกฎเกณฑ์แบบเดิมวิธีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ อาจจะใช้วิสัยทัศน์ หรือปัญหาเป็นตัวตั้งตามด้วยหลักอิทธิบาท 4

2.3 ผู้บริหาร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสรรหานวัตกรรมใหม่ให้สามารถจัดการกับความคิดได้
อย่างเป็นระบบ การทำงานร่วมกันต้องใช้ความอดทน ความพยายามและเข้าใจเพื่อนร่วมงานและที่สำคัญการ
ประชุมทีมงานเพื่อค้นหารูปแบบการทำงาน และเติมไอเดียสร้างสรรค์งานใหม่ๆ

3. แนวการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนขยาย
โอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย

1. การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4

1.1 การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 จะทำให้ผู้บริหาร
คนนั้นประสบความสำเร็จ เพราะอิทธิบาท 4 แปลว่า บทฐานแห่งความสำเร็จ

1.2 การทำงานทุกอย่างให้ประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยหลักอิทธิบาท 4 เราต้องมีใจรักสิ่งที่ทำ
(ฉันทะ) มีความมุ่งมั่นทุ่มเท ทั้งกายและใจ ในการทำงาน (วิริยะ) มีใจที่จดจ่อ และรับผิดชอบแล้วจะเกิดความ
รอบคอบตามมา (จิตตะ) โดยใช้วิจยารณญาณอย่างรอบคอบ ทบทวนองค์กร หรือทบทวนกระบวนการทำงาน
(วิมังสา)

2. วิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4

2.1 ฉันทะ ต้องมีใจรักทำงานด้วยใจรักงาน มีการพยายามมุ่งมั่นในการฝึกสนับสนุนการใช้ ICT,
e-learning โดยสร้างองค์กรให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการทบทวนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในปัญหา อุปสรรค ใน
การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.2 วิริยะ พากเพียรทำรักแล้วต้องขยันความขยันคือ ภาคปฏิบัติของความรักในการทำงานจะ
ทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไรส่วนความขยันจะทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จการทำงานถ้าขาดความขยัน
ความชำนาญก็จะไม่เกิด

2.3 จิตตะ จดจำจดจ่อ จะทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไปปักใจลงไปในสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้งอย่างมุ่งมั่น
อย่างจริงจังและอย่างทุ่มเทผู้ที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นคนนั้นจะประสบความสำเร็จ

2.4 วิมังสา วินิจฉัยได้แก่ได้แก่การวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างสรรค์

3. การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารแบบมีส่วนร่วม ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4

3.1 สื่อสารสร้างความเข้าใจกับครูและบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกันเองในการสร้าง
วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ร่วมกัน

3.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการคิดตัดสินใจร่วมปฏิบัติงาน รับผิดชอบ เพื่อพัฒนางาน
และปฏิบัติเพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพสูงสุด

3.3 มีภาวะความเป็นผู้นำที่ดีโดยมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มนุษย์สัมพันธ์ มีความคิดสร้างสรรค์
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน โดยอาศัยนวัตกรรมการบริหารตามหลักคุณธรรม

4. การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการบริหารนวัตกรรมและการบริหารจัดการ ในยุคศตวรรษที่
21 ตามหลักอิทธิบาท 4

4.1 การบริหารจัดการเป็นการพัฒนาที่ช่วยองค์กรให้มีความโดดเด่น มีจุดยืนที่เข้มแข็ง มี
เป้าหมายที่ชัดเจน โดยมีนวัตกรรมในการ บริหารต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจความพยายาม การทบทวนการ
เปลี่ยนแปลงต่างๆ ขององค์กรสู่นวัตกรรมการบริหารจัดการ

4.2 การบริหารจัดการ เป็นหนทางที่จะช่วยให้ทุกองค์กรมีจุดเด่น มีจุดยืนที่เข้มแข็ง มีเป้าหมาย
ที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารต้องอาศัยทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ หรือที่
เรียกว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (innovation Thinking Skills)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

สภาพคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ผู้บริหารมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ การเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม รองลงมา อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับงาน และด้านการมีวิสัยทัศน์

จากความคิดเห็นของผู้บริหารดังกล่าวเนื่องจากคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 คือเป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุด ต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จสามารถสนองตอบ การแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น และเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพาองค์กร ประสบความสำเร็จโดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สิริพร ราศรี ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา ระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียนต่างกันมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ ระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' method) ทั้งนี้ ผู้วิจัย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05

ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีดังนี้

จากผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในเบื้องต้นสะท้อนให้เห็นจากการบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มาก น้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัด บุคลากรให้ร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่ กำหนดแนวทางให้กับการทำงานของบุคลากร เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความเรียบร้อย ถ้าปราศจากผู้บริหาร สถานศึกษาแล้ว บุคลากรที่รวมกันขึ้นก็จะไม่มีความหมายและไม่สามารถทำอะไรได้สำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลจิรา รักษนคร ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นกลไกสำคัญ และเป็นตัวแปรที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพต่อผลลัพธ์การ บริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ ตอบสนองต่อการแข่งขัน และ ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกมี

องค์ประกอบ หลัก ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำที่ฟังประสงค์ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) มนุษยสัมพันธ์ 4) ความสัมพันธ์กับงาน 5) ความคิดสร้างสรรค์และ นวัตกรรม

เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 โรงเรียนขยายโอกาสในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

1. การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โรงเรียนขยายโอกาส ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่สุดต่อ การบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาจะเกิด ประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะดำเนินงานจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มากน้อยเพียงใด ศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมด ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธีประสบการณ์ ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ และอุทิศตน ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารที่สร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นครูให้นำนโยบายการศึกษาออกปฏิบัติและดำเนินการเพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ใน ลักษณะของชีวิตในสถานศึกษา

2. วิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โรงเรียนขยายโอกาส ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ผู้บริหารที่มี ความสามารถในการ กำหนดภาพที่คาดหวังและกระตุ้น โน้มน้าว จูงใจให้บุคลากรปฏิบัติตาม วิสัยทัศน์ขององค์กรโดยการ สนับสนุนการทำงานเป็นทีม การอบรมพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมสนับสนุนให้ สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ใหม่ๆและการจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศขององค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรไปสู่เป้าหมายองค์กร ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) ประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี 5) การทำงานเป็นทีม การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารแบบมีส่วนร่วม ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โรงเรียนขยายโอกาส

1. ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้ ประชุมปรึกษาหารือ หาจุดแข็ง จุดอ่อน วิเคราะห์โอกาส อุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียน เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการทำงาน การเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคน

2. ด้านความยึดมั่นผูกพัน มีแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารดังนี้ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ รับฟังความคิดเห็นของบุคลากร สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน จัดกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้ ปลุกฝังวินัย คุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ จัดอบรมให้แก่ครูและบุคลากร ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์เป็นวิธีการที่จะครองใจคน โดยมีความประสงค์ให้ผู้ร่วมงานยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่มุ่งให้สมาชิกในสถานศึกษาได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน

3. ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน มีแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ดังนี้ การให้ความเป็นอิสระในการทำงาน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทำงานตามความถนัด และตามความสามารถสติปัญญา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การแบ่งอำนาจหน้าที่ทางการบริหารให้กับครูและบุคลากร มีการกระจายอำนาจไปในหมู่ผู้ร่วมงาน

4 ด้านการไว้วางใจกัน มีแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ดังนี้ ผู้บริหารมอบหมายงานสำคัญให้แก่ครูและบุคลากร เพื่อเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ทำงานอย่างอิสระ เกิดความคิดสร้างสรรค์ ให้งานที่ทำหาย มีการนิเทศ ติดตามการทำงานให้งานประสบความสำเร็จ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ สร้างทีมงานที่มีคุณภาพ สมาชิกในกลุ่มยอมรับฟังเหตุผลของกันและกัน ทุกคนมีความอิสระเสรีในการแสดงความรู้สึกและนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาของสถานศึกษา

5. การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการบริหารนวัตกรรมและการบริหารจัดการ ในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โรงเรียนขยายโอกาส ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ต้องมีผู้บริหารที่ความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรม การมีบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม การยอมรับความผิดพลาดหรือความล้มเหลวอันเป็นผลจากความกล้าเสี่ยง การสื่อสารในระดับเดียวกัน การมีโครงสร้างองค์การที่มีความ ยืดหยุ่น การมีมุมมองในระยะยาว ตลอดจนการมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การพัฒนาองค์การว่าจะ พัฒนาไปอย่างไร รวมถึงระบบการจัดการความสามารถ และสายการบังคับบัญชาที่แบ่งตามหน้าที่ การทำงานของแต่ละฝ่ายไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการพัฒนาคน องค์การ สถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่ผู้วิจัย ได้ศึกษาวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีและผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปผลเป็นองค์ความรู้ได้

1. ด้านการเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้นำยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ หมายถึง การแสดงออกผู้บริหารสถานศึกษาถึงการมี ความสามารถสร้างองค์การ สร้างบรรยากาศที่ดี และวิเคราะห์สภาพการต่างๆ
3. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออกผู้บริหารสถานศึกษาใน การสร้างสัมพันธ์ที่ดีและให้ความเข้าใจทางบวกกับผู้สื่อสารและผู้รับสาร ในการนำไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จตามที่ต้องการ
4. ด้านความสัมพันธ์กับงาน หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เป็นระบบ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนให้ชัดเจน และส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบ
5. ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม หมายถึง การแสดงออกในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรมสิ่งแปลกใหม่

สรุป

การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรม สร้างบรรยากาศในการทำงานที่สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม ยอมรับความผิดพลาดหรือความล้มเหลวอันเป็นผลจากความกล้าเสี่ยง มีการสื่อสารในระดับเดียวกัน มีโครงสร้างองค์การที่มีความ ยืดหยุ่น มีมุมมองในระยะยาว มีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การพัฒนาองค์การ ระบบการจัดการความสามารถ และสายการบังคับบัญชาที่แบ่งงานตามหน้าที่การทำงานของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนให้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศขององค์การให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานตามหลักคุณธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 ของบุคลากรไปสู่เป้าหมายองค์กร

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสัมมนาส่งเสริมด้านคุณจริยธรรมของผู้บริหารตามหลักอิทธิบาท 4

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูได้มีส่วนร่วมในแสดงความคิดเห็นในการกำหนดวิสัยทัศน์ ต่อคุณลักษณะในการบริหารงานในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการศึกษาให้สูงขึ้น
- 2) ผู้บริหารควรมีความเชื่อมั่น และการสร้างแรงบันดาลใจ ความท้าทาย งานบรรลุตามเป้าหมาย ให้กำลังใจ สร้างสรรค์ความคิดริเริ่มงานใหม่ๆ เห็นคุณค่าในการทำงานร่วมกันเป็นทีมและปลูกจิตสำนึกที่ดี ในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเต็มใจและเป็นทีม
- 3) ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ และควรมีการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ วิธีการทำงานที่ถูกต้อง ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อุทิศเวลาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของโรงเรียนอย่างเต็มที่
- 4) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีนโยบาย การจัดโครงการหรือกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในองค์กร และทำให้คนในองค์กรสามารถทำงานร่วมกันภายใต้ความขัดแย้งหรือความเห็นที่แตกต่างกัน โดยยึดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของงานเป็นสำคัญโดยใช้หลักอิทธิบาท 4

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารในการประยุกต์กับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เช่น สังคหวัตถุ 4 ไตรสิกขา เป็นต้น
- 2) ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการรับรู้หรือมุมมองของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองของ นักเรียน เป็นต้น
- 3) ควรทำการวิจัยในเรื่องนี้ในสถานศึกษาหรือเขตการศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2560). *การบริหารการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา*. โรงพิมพ์สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ.
- ทวีภรณ์ วรชิน, สมเจตน์ ภูศรี, และเกรียงศักดิ์ ไพวรรณ. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารการบริหารการปกครอง*, 5(2), 146-164. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/88373>
- เทือน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ: หลักการและแนวปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *ธรรมานุญชีวิต* (พิมพ์ครั้งที่ 12). โรงพิมพ์การศาสนา.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2550). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อักษราพิพัฒน์.
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1-8. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/GraduatePSRU/article/view/55490>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ.2557-2560) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.